

G

708. **GAIE**, sb. f. „milan royal“ || ar. *gaie* „corneille“.

Lat. GAIA, -AM, atestat în glosele lui Papias și explicat prin „pica“.

Rtr. *dschadza*; ver. berg. *gaža*, piem. *gaja*; sp. *gaya* (cf. Nigra, Zs. rom. Ph. XXVII, 140) || fr. *geai*; prov. *gai*; sp. *gayo*; port. *gaió* < GAIUS, -UM, atestat tot la Papias și la Polemius Silvius, cf. Thomas, Rom. XXXV, 174.

Der.: *gaiță*, †*gaică* (Cuv. d. bătr. I, 281) „geai“.

709. **GĂINĂ**, sb. f. „poule“ || ir. *galire*; megl. ar. *gălină*.

Lat. GALLĪNA, -AM.

Vegl. *galajna*; rtr. *giallina*; it. *galina*; fr. *geline*; prov. *galina*; cat. sp. *gallina*; port. *gallinha*.

Der.: dim. *găinușe* „petite poule; gelinette, poule de coudrier; gallinule“ (Marian, Ornit. II, 214, 353), „hanneton; coccinelle“ (Marian, Insect. 20, 106), bot. „isopyrum thalictroides, anemone nemorosa, ornithogalum umbellatum“; „pléiade (constellation)“; *găinuță* „petite poule“ (Lex. Bud.; Reteganul, Pilde 26; Voronca, Dat. cred. 420, 724); „gallinule; perdrix de neige“ (Marian, Ornit. II, 217, 353), bot. *găinuțe*, pl. „potentilla recta“; *găiniță* „petite poule“, bot. „ornithogallum umbellatum“; *găinușcă* „poule de coudrier“ (Marian, Ornit. II, 214) || col. băn. *găinamă*, *găinamă* || ar. *gălinuș* „de poule, qui concerne les poules“ || *găina*, *găini* (Tiktin) „languir comme une poule malade“; *a se găina*, ar. *gălinare* „fienter (en parl. des oiseaux“; nprov. *galiná* „faire venir ou avoir la chair de poule, frissonner“).

710. **Găinar**, sb. m. „éleveur de volaille, celui qui a soin du poulailler; voleur de poules, maraudeur“; zool. „autour“ (Marian, Ornit. I, 122) < GALLĪNARIUS, -UM, în fonetism influențat de *găină* || friul. *galinar* „ladro di galline“; it. *gallinaio*; prov. *galinier*; cat. *galliner*; sp. *gallinero*; port. *gallinheiro*) || *găinărească*, *găinăriță* (Creangă, Scrieri I, 70) „servante de basse-cour“ (comp. nprov. *galiniero*, cu același înțeles) || *găinărie*, *găinăriște* (Lex. Bud.) „poulailler“ (vfr. *geli-nerie*; prov. *galinaria*; cat. *gallineria*).

711. **Găinaț**, sb. m. „fiente d'oiseau“ < GALLĪNACEUS, -UM (cf. Densusianu, Hist. I. roum. I, 158) || port. *gallinhaço* || alb. *gɛl'asɛ*; nprov. *gallinasso*; cat. *galinassa*; sp. *gallinaza*; port. *gallinhaça* < GALLĪNACIA, -AM, Mulom. Chir. 286, 9.

712. **Găinat** (ar.), sb. n. „fiente d'oiseau“ < *GALLĪNATUS, -UM || nprov. *galinat*.

713. **GALBEN**, adj. „jaune“; sb. „ducat“ || megl. ar. *galbin* „jaune“, ar. *galbină* „ducat, monnaie d'or“.

Lat. GALBĪNUS, -A, -UM; forma normală ar fi trebuit să fie *galbăn* (care se aude de altfel în Moldova), dar prezența lui -e- se explică prin influența formelor de plural (*galbeni*, *galbene*).

Alb. *gel'berɛ* „grün, fahl“; fr. prov. *jaune* (dacă cumva nu trebuie mai curînd să admitem la baza acestei din urmă forme pe hialinus, ca și pentru cal. *jalinu*, sic. *galinu*, *garnu*, etc.).

Der.: dim. adj. *gălbior*, ar. *gălbior* (Dalamatra), sb. „petit ducat“

bot. *gălbiori*, pl. „cantharellus cibarius“, bot. *gălbeioare*, pl. „hieracium pilosella“; †bot. *gălbenioară* (An. Car.) „caltha, calendula“; *gălbui* (refăcut după *albui*, și nu din *galbus* > rtr. *gialv*; *galben* și *alb* s'au influențat reciproc, cf. *Alb*; influențarea aceasta a fost cu atât mai ușoară cu cât forme ca *gălbui* și *albiu* apropiau ambele adjective); *gălbiniu* (Tiktin; Stamati, Wb. 345); *gălbiniuț* (Gorovei, Cimil. 372; Pompiliu, Bal. 43, etc.), bot. *gălbiniuți*, pl. (Viciu, Glos. 45) „sorte de champignons“; *gălbiniuș* (Gorovei, Cimil. 8, 211; Tocilescu, Mat. 548), ar. *gîlbinuș* (Dalametra), ca sb. *gălbiniuș*, megl. ~ „jaune d'oeuf“, bot. *gălbenuș* „camelina sativa“, bot. *gălbenuși*, pl. „crepis setosa“, bot. *gălbenușe* „camelina sativa, potentilla recta“; *gălbinel* (Marian, Crom. 51), sb. *gălbenel* (Alecsandri, P. pop. 97; Teodorescu, P. pop. 153) „petit ducat“, bot. *gălbenea* „nasturtium amphibium“, bot. *gălbenele*, pl. „lysimachia punctata, ranunculus pedatus, calendula arvensis, cantharellus cibarius“ (nprov. *jaunel* „bruant jaune, oiseau“, *jaunello* „fauvette salicaire“); *gălbineț* (Marian, Crom. 51; Frîncu-Candrea, Munții apus. 202; Doine 22); bot. *gălbiniță* „galeobdolon luteum“; *gălburiu* (Tiktin; refăcut după *alburii*); bot. *gălbăsoară* „lysimachia vulgaris“ (refăcut după *albișor*); *gălbiniatic* (Odobescu, Scrieri, I, 161), băn. *gălbiniatsic*; *gălbiničios* (Lex. Bud.; Gaster; Tiktin; Marian, Crom. 51; Jipescu, Suf. 16; Doine 260; Iorga, Studii, VIII, 44), megl. *gălbiničios*; ar. *gîlbinos* (Dalametra; nprov. *jaunous*); *gălbenaș* (Lex. Bud.; Gaster; Teodorescu, P. pop. 52, 153; Sevastos, Cînt. 152; Voronca, Dat. cred. 61; Vasiliu, Cînt. 29, etc.) „petit ducat“ || Bihor *gălbănoî* (Conv. lit. XX, 1010; Șez. VII, 165) „très jaune“ || *gălbenare*, megl. *gălbînari* „jaunisse, ictère“, bot. „serratula tinctoria“, bot. *gălbenare de vierme* „agrimonia eupatoria“, ar. *gălbinare* (Weigand, Arom. u. Bulg. 86) „jaunisse, ictère, jaune d'œuf“ || *gălbineată* (Lex. Bud.; Marian, Crom. 52) „couleur jaune, jaune d'œuf“ (comp. fr. *jaunisse*, nprov. *jaunisso*) || *gălbiniime* (Marian, Crom. 52) „couleur jaune“ || col. *gălbenet* (Tiktin; Bar-

cianu) „quantité de ducats“ || ar. *gîlboñü* (Dalametra) „melon“ (< *galbin* + *pipoñü*) || *gălbenei*, ar. *gîlbiniri* (Dalametra) „jaunir“ (nprov. *jaunî*; comp. alb. *gël'beroj* „teindre en vert“ (Christophorides); ar. *gîlbinitură* (Dalametra) „vomissement“; *gălbeneală* „couleur jaune, pâleur“, *gălbenele*, pl. „teinture jaune“ || *îngălbenei*, megl. *an-gălbiniiri*, ar. *ngălbiniire* „jaunir“ (vfr. *enjaunir*; nprov. *enjaunî*); *îngălbinitor* „qui jaunît“; *îngălbinitură* (Marian, Crom. 52) „objet teint en jaune“ || *desgălbenei* (Tiktin; Marian, Crom. 52) „enlever la couleur jaune“.

Impr.: ngr. γαλιπνεος (G. Meyer, Alb. Wb. 122).

714. **GĂLBIU**, adj. „jaunâtre“ — *gălbîu* (Tiktin) < *GALBINEUS, -A, -UM (cf. Candrea BSF. III, 14).

715. **GĂLEATĂ**, sb. f. „seau“ || megl. *găleță*; ar. *găleată*.

Lat. GALLĒTA, -AM, Densusianu, Hist. I. roum. I, 197 [Candrea Rev. p. ist. VII, 79; cf. Meyer-Lübke, Wien. Stud. XXV, 103].

Rtr. *gîalaida*; Rovigno *galido*; vberg. com. *galeda*; vfr. *jaloie* || abruzz. *gallette*, cal. sic. *gađđetta*; sp. *galleta*; port. *galheta* < GALLĒTTA.

Der.: dim. *gălețușe* (An. Car.; Reteganul, Trand. 47, 52; Tocilescu, Mat. 380, 11, 32; Graiul n. I, 109) || *gălețareasă* și *gălețăriță* (Marian, Sărb. III, 233, 282) „femme qui trait les brebis, qui porte le lait dans le seau“ || *gălețărit* (Damé) „impôt sur chaque mesure de blé“.

Impr.: rut. гелета, гелетка „Fass, gew. 1/4 Scheffel“; гелетя „hölzerne Milchgefäß“; pol. *gielata*, *geletka*, *giletka*; slov. *geleta*, *galeta*; ung. *galeta*, *geleta*, *gelyata* (Szinnyei, I, 670).

716. **GĂRÎRE** (ar.), vb. „gazouiller“.

Lat. GARRĪRE.

Sprsl. *garrir*.

717. **GĂSTÎN'E** (ar.), sb. f. „châtaigne“.

Lat. CASTANEA, -AM, cu trecerea lui c la g neexplicată (comp. forma alb.).

Alb. *gęstęnę*; rtr. *chastagna*; it. sard log. *kastanza*; fr. *châtaigne*; prov. cat. *castanya*; sp. *castaña*; port. *castanha*.

718. **GĂUN**¹, sb. m. „guêpe, frelon“ — Oșani *găune*.

Lat. *CAVO,-ONEM < CAVARE, cu trecerea lui c la g care apare și în alte derivate din *cavus* (cf. *gaură*); derivarea din *gărgăun* < CRABRONEM propusă de Schuchardt (Zs. rom. Ph. XXIX, 224) este inadmisibilă; pentru înțeles, comp. prov. *foussoulou*, gasc. *foucarou* „frelon“ < *foussou* „houe“, *foucă* „fouir, piocher“, sav. *borneta* „abeille des bois qui fait son nid dans la terre“ < *bourna* „creux dans un arbre“.

Der.: dim. Oșani *găunaș* || augm. Bihor *găunoi* (Conv. lit. XX, 1010).

719. †**GĂUN**², sb. „creux, trou“, atestat la Dosoftei, V. Sf. Martie 27, 29, în frazese: *și lovind în piatră cu ciocanul audzi găun; o băgară într'un găun*.

Lat. *CAVO,-ONEM < CAVUS.

Abruzz. *kavone* „fossa per tenerci letame, calcina; burrone“, nap. *kavone* „burrone, fossetta cavata con la vanga bicurva“; vfr. *chaon*.

Der.: *găunos* „creux, troué“; *a se găunoși, a se găunoșa* (Costinescu) „se creuser“; *găunoșitură* (Tiktin), *găunoșeală* (Costinescu) „creux, cavité“ || †*găuni* (Molnar, Sprachl. 262; Barcianu) „creuser, trouer“.

720. **GAURĂ**, sb. f. „trou“ || megl. *gaură*; ar. *gavră*.

Lat. *CAVULA,-AM < CAVUS,-A,-UM, cu trecerea lui c la g ca în alte derivate ale acestui adj. și neexplicată încă (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 111).

Pis. *k'ava*.

Der.: dim. *găurice; găurică; găurea* (Marian, Nunta 832; Sevastos, Nunta 148; Tocilescu, Mat. 185); Oșani *găuruță* || *găurar* „poinçon; planchette trouée du métier à tisser“ (Damé; Viciu, Glos. 45) || trans. Oșani *găuros* (Molnar, Sprachl. 110; Barcianu), băn. *găurișos* „troué, creux“ || *găuri* „trouer, percer“; băn. *găuritură* (An. Car.) „perforatio“ || *ingăuri, ingăura* (Marian, Sărb. I, 104; Nașt. 421) „trouer“.

Impr.: (alb. *gavrë*); rut. *rabopa* „Loch“; *rabpa* „winterliche Lagerstätte des Bären; Schlund“.

721. **Sgăura** (trans.), vb. „écarquiller les yeux, regarder fixement“ (Mol-

nar, Sprachl. 268; Rev. cr.-lit. III, 168; Viciu, Glos. 77) < *EXCAVULARE.

722. **GEAMĂN** (*gemen*), adj. sb. „jumeau; double“ (Tiktin; Marian, Nașt. 35) — băn. *žeamănă* „fourchette de l'arrière-train d'une charrette“ || ar. *dzeamin*.

Lat. GEMINUS,-A,-UM.

Bol. rom. *zemna* „specie di misura che vale quanto la capacità di due mani accostate, insieme“ || port. *gemeo*.

723. **Gemănar(e)**, sb. m. f., vr. trans. Sălăgiu „pièce de bois fourchue, branche fourchue“ (Glos. ms. 312; Gutinul, n-rul 29; Viciu, Glos. 45); † „branche d'un objet fourchu“ (Tiktin); olt. *gemănare, Vîlcea giământare, Muscel giământare* (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 35) „perche qui relie le seau à la bascule d'un puits“, mold. *gemănări*, pl. „fourchette de l'arrière-train d'une charrette“ (Damé, Term.; Dan, Straja, 63) < *GEMINARIUS,-A,-UM || bot. *gemănariță* „orchis fusca, o. papilionacea“ || vr. Mehedinți *ingemănărat* (Gaster) „qui a les branches fourchues“.

724. **Geamnă** (Reteag), vb. refl. „se joindre en croissant (en parl. des branches d'un arbre)“ < GEMINARE „doubler, rendre double“.

725. **Îngemăna**, vb. „unir ensemble, jumeler“ || ar. *ndzimînare* „unir ensemble, jumeler, enfanter des jumeaux“ || < ÎNGEMINARE „redoubler, répéter“.

726. **GEANĂ**, sb. f. „cil; éclaircie à l'horizon“ — † „paupière“ || ir. *zâne* „paupière, sourcil“; megl. *zenă* și ar. *dzeană* „sourcil; colline“.

Lat. GĒNA,-AM „joue, paupière“; forma românească presupune doi N, pentru că altfel ar fi trebuit să avem *gină* (comp. *plină* < plena); probabil că cuvântul a fost influențat de forma lat. vulg. CENNUS=ĀNNUS care s'a păstrat în alte regiuni romanice și prezintă un înțeles apropiat; e posibilă însă și influența lui *JENNA < *JENUA=JANUA „porte“, pleoapele putînd fi asemănată cu o ușă care se deschide. Pentru semnificațiunea ar. de „colline“, comp. it. *ciglio* „(sour)cil, lisière d'un bois, bord, crête“.

Prov. *gena*.

Der.: dim. ar. *dzinică* (Dalamatra)

„petite colline“ || ar. *dzinos* (Dalametra)
„couvert de collines“.

727. **GEME**, vb. „gémir“; fig. „regorger. être bondé“ || ar. *dzeamire, dzi-meare*.

Lat. GĒMĒRE.

Alb. *gemoñ*; rtr. *dschemer*; it. *gemere*; fr. *geindre* (vfr. *gembre*), *gémir*; prov. *gemer, gemir*; cat. sp. *gemir*; port. *gemer* (parte din aceste forme cu schimbare de conj.).

Der.: *gemut, gemătură* (Paliia, Exod. II, 24; VI, 9; Zanne, Prov. IX, 190) „gémissement“.

728. **Gemăt** (*gemet*), sb. n. „gémissement“ < GĒMĪTUS, -UM || vver. *dzemeo*; port. *gemido*.

729. **GENUNCHE** (*genunchi*), sb. m. „genou“—dial. *genuche, genuchi, gerunche, ghenu(n)che, ghenu(n)chi* || ir. *žeruncl'u*; megl. *zinucl'u*; ar. *dzi-nucl'u*.

Lat. GENUCLUM, Densusianu, Hist. I. roum. I, 161 (= clas. GENĪCULUM); forma cu *-r-* e rezultată prin disimilațiune (*n-n > r-n*), iar cea cu *gh-* prin asimilarea inițialei cu *-ch-* din silaba finală.

Rtr. *schnuogl*; it. *ginocchio*; sard log. *benuju*; fr. *genou*; prov. *genolh*; cat. *genoll*; sp. *hinojo*; port. *joelho*.

Der.: dim. *genunchel* (Sevastos, Cînt. 158) || mold. *genunchier* „sorte de gilet porté autrefois par les paysans moldaves et qui descendait jusqu'aux genoux“; *genuncher* (Creangă, Scrieri, II, 48) „genouillère, jambière“ (comp. it. *ginocchiaia*; fr. *genouillère*; port. *joelheira*).

730. **Genunchia** (*genuchia*), vb. „agenouiller; abaisser, humilier“ (Teodorescu, P. pop. 516; Doine 275) < GENUCULARE (= clas. GENĪCULARE) || vit. *ginocchiare*; vfr. *genoillier*; prov. *genolhar*; vsp. *hinojar*.

731. **Îngenunchia** (*îngenuchia*), vb. „agenouiller; abaisser, humilier“ || megl. *anzinucl'ari*; ar. *ndzinucl'are* || < ÎNGENUCULARE (Densusianu, Hist. I. roum. I, 165) || rtr. *inschnuglier*; it. *inginocchiare*; sard log. *imbenujare*; vfr. *en-genoillier*; prov. *engenolhar* || bucov. *îngenunchitură* (Marian, Ornit. I, 63) „articulation de l'aile“ (it. *inginocchiatura*).

GENUNE, v. *jur*.

732. **GER**, sb. n. „froid glacial“ || ar. *dzer*.

Lat. GELU.

Friul. *zel*; it. *gelo*; vfr. *gjel*; prov. cat. *gel*; sp. *yelo*.

Der.: dim. *geruleț* || *geros* (Tiktin; Marian, Nunta 810) „glacial“ (vfr. *geleux*; port. *geoso*) || *gerar* „janvier“ || *gerui* „geler“; *geruială* „grand froid“ || *îngerat* (Marian, Nunta 342) „glacial“.

733. **Degera**, vb. „geler“—Mehedinți băn. *dzedžera* || ar. *dzidzirare* || < DE-GĒLARE; formele cu *dž-*, *dz-* se explică prin asimilațiune cu silaba următoare || (vegl. *gelut*); rtr. *dschler*; it. *gelare*; fr. *geler*; prov. cat. *gelar*; sp. *helar* < GĒLARE || *deger* (Tiktin) „gelée“; *degerătură* „engelure“ (comp. nprov. *geladuro*) || *degeros* (Graiul n. I, 70) „rigoureux (en parl. de l'hiver)“.

734. **GHEM**, sb. n. „peloton, pelote“ || ir. megl. ar. *g'em*.

Lat. *GLEMUS, -UM (= clas. GLOMUS).

Alb. *ṽemš*; ven. vic. ver. *ġemo*, ferr. mant. *ġemb*, Lecce *ñemmaru*, Brindisi *ñemmuru*, cors. *grembulu*, refăcute din pl. *g l e m o r a (comp. friul. *glemuzz*; vfr. *lemoissel*) || it. *ghiomo*; prov. *glom* < GLOMUS.

Der.: dim. *ghemuț* (Graiul n. I, 173); *ghemuleț*; *ghemușor* (Gorovei, Cimil. 248; Marian, Sărb. II, 108) || augm. *ghemotoc, ghiomotoc (glomotoc*, prin confusiune cu alte cuvinte; v. Tiktin) || (*în*) *ghemui* „pelotonner, blottir, chiffonner“; *a se (în)ghemui* „se pelotonner, se blottir, se ratatiner“.

735. **GHIAȚĂ**, sb. f. „glace“—trans. bucov. „grêle“ (Marian, Nunta 787) || ir. *gl'âțe*; (megl. *gl'eț*); ar. *gl'ată (gl'eț)*.

Lat. GLACIA, -AM (= clas. GLACIES, -EM; Densusianu, Hist. I. roum. I, 133); megl. ar. *gl'eț* a fost refăcut după *angl'ițari. ngl'ițare*.

Vegl. *glas*; rtr. *glatsch(a)*; it. *ghiaccia*; fr. *glace*; prov. *glasa, glatz*; cat. *glas*.

Der.: augm. *ghețoi* (Cihac) „glaçon“ || *ghețuș* „verglas, glissoire“; dim. *ghețușcă* || *ghețar* „toute chose froide: glacier“; trans. *ghețari*, pl. „génies bienfaisants qui éloignent la grêle“ (Damé; it. *ghiacciaio*; fr. *glacier*);

comp. rtr. *glatschera*); bot. *ghețară* „meşembryanthemum crystallinum“; *ghețarie* „endroit où l'on vend, où l'on conserve de la glace, glacière“ | *ghețos* „glacé, froid“ (vfr. *glaceux*).

736. **Îngheța**, vb. „glacer, geler“ || ir. *āngl'atã*: megl. *angl'itari*; ar. *ngl'ifare* || < ÎN-GLACIARE rtr. *inglatscher*; ver. *inğasar*, trevis. *inğazã*; vfr. *englacier* | it. *ghiacciare*; fr. *glacer*; prov. *glasar*; cat. *glassar*; galiț. *lazar* < GLACIARE | *îngheț*, *gheț* (Lex. Bud.; Poienar, I, 745) „froid, gelée“.

737. **Desgheța** (*dejgheța*) vb. „dégeler; débourdir“ || ar. *disgl'ifare* || < DÎS-GLACIARE | friul. *disglazzã*; it. *disghiacciare*; vfr. *desglacier*; cat. *desglaçar* || *desgheț* „dégel“.

738. **GHÎEURA** (Mehedinți, băn.), vb. „écosser, égrener“.

Lat. *GLABRARE* „dépouiller de poil“, devient **gl'ăura* > **ghiăura* și prin trecerea lui *ă* atonată pe *i* la *e*: *gheura*; la formele accentuate pe temă se păstrează *-au-* (*ghiaur*), dar în unele locuri s'a generalizat și aici forma cu *-eu-* (*ghiEur*) [Candrea, BSF. I, 39].

739. **Dejghîeura, Dejghîora** (Mehedinți, băn.), vb. „écosser, égrener“; trans. *deșd'aura* (Viciu, Glos. 40) < DÎS-GLABRARE (comp. de *glabrare* „écorcer“ > nprov. *deglará*) [Candrea, BSF. I, 40].

740. **GHINDĂ**, sb. f. „gland du chêne“ — † *ghinde*, Oșani, Sălăgiu *d'inde* (Tribuna. 1890, 354) || ir. *gl'inde*; megl. ar. *gl'indã*.

Lat. *GLANS, GLANDEM*, prin schimbare de declinațiune.

Alb. *l'nde*; rtr. *glanda*; it. *ghiande*; sard log. *lande*; fr. *gland*; prov. *glan*; cat. *aglá*; sp. *land(r)e*; port. *lande*.

Der.: *ghindos* (Bobb; Lex. Bud.) „plein de glands“ (it. *ghiandoso*; vfr. *glan-deux*) | *ghindoc* „bout d'homme, myrmidon“.

741. **Ghindar**, sb. m. „chêne“; zool. „geai“ (Marian, Ornit. II, 68) || ir. *gl'indâr* „chêne“ || < GLANDARIUS, -A-UM (cf. Thomas, Rom. XXXV, 178) || vic. *ğandar*: prov. *glandier*; cat. *glander* (it. *ghiandaia*; nprov. *aglandiero*).

742. **Ghindură**, sb. f. „glande“ || megl.

ar. *gl'indură* || < GLANDULA, -AM || it. *ghiandola*; sard log. *randula* || dim. *ghindurea*; *ghindurică*; *ghinduriță* || impr.: sirb. *glindura* „Drüse, Mandel“.

743. **Ghinduros**, adj. „glanduleux“ (Bobb; Lex. Bud.) < GLANDULOSUS, -A, -UM || it. *ghiandoloso*.

744. **GÎMFA** (vr. Mehed. Gorj, Vilcea, mold.), vb. „gonfler, enfler“ (Hasdeu, Cuv. d. bătr. II, 470; Lex. Bud.; Tocilescu, Mat. 557, 560, 576, 601, 604, 1574, etc.; Gorovei, Cimil. 139, 274; Șez. VII, 80).

Lat. *CONFLARE* „souffler“, cu trecerea timpurie, în latina vulgară, a lui *c* la *g*; schimbarea lui *-u-* în *-î-* se explică prin pozițiunea lui atonă înainte de *-n-* urmat de consoană (cf. Candrea, BSF. I, 28); căderea lui *l* este încă neexplicată (formele *gînfla, gumfla* se întilnesc într'o ghicitoare, Gorovei, Cimil. 74, și într'un descîntec, Tocilescu, Mat. 559).

Sprsl. *kuflar*; it. *gonfiare*; fr. *gonfler*; nprov. *gounflã*.

Der.: † *gîmfare* „orgueil excessif, arrogance“ (Glos. ms. 312; Prav. Mat. Bas. col. Bujoreanu, 319, 351); *gîmfaturã* (Tocilescu, Mat. 644) „inflammation“ || *a se îngimfa* „se gonfler d'orgueil, se donner de l'importance, être arrogant“ (comp. nprov. *se gounflã* „s'enorgueillir“); în vr. și dial. apare și cu înțelesul de „se gonfler“ (Hasdeu, Cuv. d. bătr. II, 470; Tocilescu, Mat. 1511, 1524); *îngîmfare* „orgueil excessif, arrogance“; *îngîmfat*, adj. „gonflé d'orgueil, arrogant“.

745. **GINERE**, sb. m. „gendre, fiancé“ — vr. trans. băn. *giunere, žiunere* (Paliia, Gen. XIX, 12; Iorga, Studii, XII, 267; XIII, 90, 118; Iarnik-Birseanu, Doine, 435; Alexici, Lit. pop. 130) || ir. *žiner*; megl. *ziniri*; ar. *dzinire*.

Lat. *GENER, -ERUM*; forma *giunere* se explică prin contaminare cu *june* (*giune*).

Rtr. *dschender*; it. *genero*; prov. *genre*; fr. cat. *gendre*; sp. *verno*; port. *genro*; pentru înțelesul de „gendre“ și „fiancé“, comp. alb. *žendžer* „Schwiegersohn, Bräutigam“ și grec. *γαμβρός* „fiancé, gendre“.

Der.: dim. *ginerică*; *ginteraș* (Că-

tană, Pov. I, 21); ar. *dzinirac* (Dalame-
tra) || augm. *gineroaică* (Teodorescu, P.
pop. 362, 363; Marian, Nașt. 380) || † *ginerie*
(An. Car.), lăsat netradus || *gineri* „faire
de qqn son gendre“ (comp. sp. *yernar*).

746. **GINGIE**, sb. f. „gencive“ -- mold.
trans. Sălagiu *gingină* (accentuat pe
prima silabă; Lex. Bud.; Tribuna,
1890, 354); bucov. trans. *gingea* (Lex.
Bud.; Marian, Sat. 159); bucov. trans.
gingei, băn. *zinzei*, pl. (Marian, Sat.
159; Molnar, Sprachl. 363) || ir. *zin-
zire*; ar. *dzindzie*.

Lat. GINGIVA, -AM; forma în -ină se
explică prin schimbare de termina-
țiune, care trebuie să se fi întâmplat
de vreme, cum arată rotacisarea lui
-n- în ir.; schimbarea de accent în *gin-
gină* e neexplicată; tot obscure sînt
formele *gingea* și *gingei*.

Rtr. *dschandschiva*; it. *gengiva*;
sard log. *zinzia* (pentru schimbarea de
accent în *gingină*, comp. sard camp.
sinzias); fr. *gencive*; prov. *gengiva*;
cat. *geniva*; sp. *encia*; port. *gengiva*.

Der.: *ginginos* (Ionescu, Cal. cult.
183) „avec de fortes gencives“.

Impr.: ngrec. ταρασία (Murnu, Rum.
Lehnw. 45).

747. † **GINT**, sb. n. „peuple, famille,
foule“ (Cod. Vor.; Ps. Sch. IX, 27; XIII,
6; XXI, 32; XXIV, 16; XXXII, 11; XLIV,
18, etc.; Hasdeu, Cuv. d. bătr. II, 216).

Lat. GENS, GENTEM, prin schimbare
de declinațiune.

Alb. *gint*; friul. *int*; it. *gente*; sard
log. *zente*; fr. prov. cat. *gent* (sp. port.
gente).

748. **GRANGUR** (*grangor, grangure*),
sb. m. „loriot“ — mold. *gangur*; băn.
gfangur, g(r)anguře, gangur; trans.
glangur (Daul, Colinde 10, 65) || ar.
numai ca adj. *galgur* (Papahagi, Not.
23), *gangur* (Dalame-tra) „verdâtre“.

Lat. GALGULUS, -UM, devenit *galgur*,
păstrat în ar.; din acesta, prin disimi-
lațiune, a rezultat *gangur*, care sub in-
fluența lui *graur* a devenit *grangur*.

Alb. *garguț* „étourneau“ || comp. it.
rigogolo, probabil din *aurigal-
gulus.

Der.: dim. *g(r)ănguraș*; *g(r)ăngu-
rel* || ar. *ginguripsiri* (Dalame-tra) „tein-
dre en vert“.

749. **GRAS**, adj. „gras“ || ir. *grás*;
mejl. ar. *gras*.

Lat. GRASSUS, -A, -UM, Densusianu,
Hist. l. roum. I, 111 (= clas. CRASSUS, -A,
-UM); trecerea lui c la g se explică
prin influența lui grossus.

Rtr. *grass*; it. *grasso*; sard log.
rassu; prov. cat. fr. *gras*; sp. *graso*;
port. *graxo* || vfr. și fr. dial. *cras* <
CRASSUS.

Der.: ar. *gras* „graisse“; dim. *gră-
suț*; *grăsuc* (Reteganul, Pilde 28);
grăsean; *grăsuliu, grăsurii* (Bobb);
grăsulean (Cihac); ar. *grísic* (Da-
lametra) || bot. *grăscioară* „pinguicula
alpina“ || *grăsime*, ar. ~ „graisse“ (friul.
grasin; it. *grassime*) || bot. *grășiță*
„portulaca oleracea“.

750. **Grăsun**, adj. „grassouillet, re-
plet“, ca sb. „cochon de lait“ — † *gră-
sune* (Tiktin; An. Car.) < *GRASSO,
-ONEM || it. *grassone*; nprov. *grassoun*.

751. **Îngrășa**, vb. „engraisser; mettre
de l'engrais“ || ar. *ngrășare* || < *ÎN-
GRASSIARE (comp. clas. ÎNCRASSARE) ||
rtr. *ingrascher*; sic. *ingrašari*; fr.
engraisser; prov. *engraisar*; cat. *en-
greixar*; port. *engraxar* (comp. Na-
mur *ekroši* < *incrassiare, Zs.
rom. Ph. XXIV, 10) || bot. *îngrășătoare*
„pinguicula alpina“, *grășătoare* „sa-
gina procumbens“; *îngrășetură* „en-
graissement“ (rtr. *ingraschadūra*;
vfr. *engraisserie*) || *îngrășemint* „en-
graissement; engrais“ (rtr. *ingra-
schamaint*; sic. *ingrašamenta*; fr. *en-
graissement* port. *engraxamento*).

GRĂTAR, v. urm.

752. **GRATIE**, sb. f. „grille, grillage,
treillis“.

Lat. *GRATIS, -EM (= clas. CRATIS, -EM;
comp. *graticula*, Densusianu, Hist.
l. roum. I, 111); trecerea lui c la g
se explică probabil prin influența
lui gradus.

Vit. *grate*, it. *grata*; sp. *grada*;
port. *grade* (parte din aceste forme
cu schimbare de declinațiune).

Der.: dim. † *grătioară* (Biblia 1688,
Exod. XXX, 3).

Impr.: rut. *rpata* „Gitter“; *rpary-
bati* „vergittern“; *rparyactnu* „ver-
gittert, gitterförmig“.

753. **Grătar**, sb. n. „gril; treillis“ < *GRATARIUM || cors. *gratag'gu* || comp. abr. *ratarę* < *GRATARIA || dim. † *gră-tăraș* (Iorga, Studii, VII, 262).

GRĂUŢ, v. *griu*.

754. **GRAUR** (*graor*), sb. m. „étourneau, sansonnet“ — băn. *graure*.

Lat. GRAULUS, -UM (CGL. II, 35; III, 17; cf. Meyer-Iübke, Zs. rom. Phil. X, 172; Wien. Stud. XXV, 100).

Giudic. *grolu*; Lecce *rauliu* || mant. ver. *grola*: fr. *grole*; nprov. *graulo* < *GRAULA, -AM.

Der.: dim. *grăuraș*; *grăurel* || *grăuriță* (Marian, Ornit. I, 426) „étourneau femelle“.

GREAȚĂ, v. *greu*.

755. **GREIER** (*greiere*, *grier*), sb. m. „grillon“ — † *greore* (Gaster); Ialomița *griore*; băn. *grél*.

Lat. *GRYLLIOLUS, -UM < GRYLLUS, -UM; din forma aceasta a rezultat întâi **greior*, care a lăsat urme în derivatul *greuruș* și în formele *greore*, *griore*, refăcute după dim.; din dim. **greiorel*, **greiurel* s'a ajuns, prin asimilațiune, la *greierel*, după care s'a refăcut mai târziu forma simplă; băn. *grél* se explică din *greluș*, rezultat din *greruș* sub influența dim. în *-eluș*.

Der.: dim. *greierel*; *greieraș*; trans. *greuruș* și mold. *griuruș* (Lex. Bud.; Marian, Insect. 527); trans. băn. *greuluș* (Lex. Bud.). bucov. trans. Bihor, Sălagiu, Oșani *greluș*, băn. *grélus* (Lex. Bud.; Conv. lit. XX, 1011; Tribuna, 1890, 354; Rev. cr.-lit. III, 156; Marian, Insect. 527).

756. **GREU**, adj. „lourd, difficile“; la fem. și „enceinte“ || ir. *grew*; megl. ar. *grei*.

Lat. GRĒVIS, -EM, CGL. IV, 207; cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 504 (=clas. GRAVIS); trecerea lui A la E se explică prin influența lui *levis*.

Alb. *re*; rtr. *greiv*; it. *greve*; fr. *grief*; prov. cat. *greu*; vsp. *grievu* || sard log. *grae*. camp. *grai* < GRAVIS.

Der.: dim. *greușor*; *greuleț* || *greoi* „lourd, pesant“, băn. fem. *greoaie* „enceinte“ (Novacovici, Folclor. 91) || † *greuia*, † *greoia* (Gaster; Lex. Bud.)

„charger, rendre pesant“; Suceava *greuială* (Vasilu, Cînt. 57) „pesanteur“ || *ingreuia*, † *ingreioia* „charger, alourdir, rendre pesant, rendre difficile“; † *ingreioială* (Prav. Mat. col. Bujoreanu, 264) „affliction, chagrin“ || băn. *greime* „poids, pesanteur“, † *greuime* (Cantemir, Ist. ier. pass.; Hron.) „charge, poids; gros d'une armée“ || † *greuință* „charge“ (Cantemir, Hron.) || trans. *greunătate* (WgJb. VIII, 82) „poids, charge, difficulté“ (influențat de *ingreuna*) || † *ingrela* (Dosoței, V. Sf. 30 Martie, 9 Sept.) „charger, mettre un fardeau trop lourd.“

757. **Greutate**, sb. f. „poids, pesanteur, fardeau, difficulté“ < *GRĒVITAS, -ATEM (= clas. GRAVITAS); forma a fost influențată de *greu*, căci altfel ar fi trebuit să avem **gretate* || vfr. *grieté*.

758. **Greață**, sb. f. „nausée, dégoût“ — † „poids; difficulté; force, violence“ || ar. *greață* „poids, pesanteur, difficulté; nausée, dégoût“ || < *GREVĪTIA, -AM || rtr. *greivezza*; vven. *greveça*; prov. *greveza* (comp. sp. *gravez*; port. *graveza*) || *greșos* „éccœurant, dégoûtant“ || *ingreșoș*, bucov. *ingreșoși* (Voronca, Dat. cred. 974) „dégoûter“.

759. † **Grecioasă**, adj. „enceinte“ (Tik-tin; Dosoței, Ps. vers. 294; Prav. Mat. col. Bujoreanu, 326, 327, 424) < *GREVĪTIOSA.

760. **Îngreuna**, vb. „charger, alourdir, rendre pesant, rendre difficile; rendre enceinte“ < *ÎNGREVĪNARE; prezența lui *-u-* se explică prin influența lui *ingreuia* (**ingreonia*) || *ingreunător* „qui charge, qui alourdit“ || *desgreuna* (Jipescu, Opinc. 133) „décharger“.

761. **Îngreca**, vb. „rendre enceinte“ || megl. *angricari* „faire sentir son poids, peser“; ar. (a) *angricare* „charger, peser“ || < *ÎNGREVĪCARE || comp. vfr. *engregier*, care poate fi și *ingreviare* || ar. *ngricos* (Dalametra) „alourdi, paresseux“.

762. **GRINDINĂ**, sb. f. „grêle“ — † *grindine* || megl. *grindini*; ar. *grindină*, *grindine* (*grindină*, Dalametra).

Lat. GRANDO, -INEM; înlocuirea lui *-in-* cu *-in-* în prima silabă se datorește influenței lui *grindina*.

It. *grandine*, *grandina*; sard *ran-*

dine; vsp. *grandine* (Zs. rom. Phil. XIX, 20).

763. **Grindina**, vb. „frapper de la grêle“ (Teodorescu, P. pop. 40) || ar. *grindinare* (Papahagi, Mat. 340), *grindinari* (Dalametra) || < GRANDINARE, devenit **grindina* > *grindina* || sard log. *randinare*.

764. **GRÎU**, sb. n. „froment“; pl. *grî(n)e* „céréales“ || ir. *grăw*; megl. *grqn*; ar. *grîn*, *gîrnu*.

Lat. GRANUM, cu pierderea neexplicată a lui *-n-*; pentru înțelesul de „céréales“ comp. forma alb. de mai jos și bulg. жито „froment“, pl. жита „céréales“.

Vegl. *gran*; alb. *grur* „Weizen, Getreide“; rtr. *graun*; it. *grano*; sard log. *ranu*; fr. *grain*; prov. *gran*; cat. *gra*; sp. *grano*; port. *grão*.

Der.: dim. *grîuleț*; *grîușor*, bot. „ficaria ranunculoides“; ar. *gîrnișor* „maïs“ || *grînar* „grènetier, marchand de céréales, blatier“ || col. *grînărie* (Cihac; Tiktin).

765. **Grăunț** (*grăunte*), sb. n. „grain, graine“ — vr. dial. *grăunță* (Coresi, Tetrav. Luca XVII, 6; Caz. 1580, 316; Cuv. d. bătr. II, 286; Frincu-Candrea, Munții apus. 92) || megl. *gărnuț* „bouton, tumeur“; ar. *gîrnuț* „grain, graine; bouton, tumeur“ || < *GRANUCEUM, cu pierderea, neexplicată încă, a lui *n*, ca și în *grîu* || ver. *granuso* || dim. *grăunțel*; *grăuncior*; †*grîuncean* (Cantemir, Ist. ier. 191) || megl. *gărnișor* „maïs“; ar. *gîrnișor* „maïs“, *grînișor* (Papahagi, Mat. 276) „orgelet“ || *grăunțos* „grenu, granuleux“, ar. *gîrnuțos* „grenu, granuleux; pustuleux, ulcéreux“ || *grăunți* „réduire en grains, granuler“; ar. *gîrnuțari* (Dalametra) „bourgeonner, se couvrir de bourgeons sur la peau“.

766. **Grînar**, sb. n. „grenier à blé, magasin pour les céréales“ || ar. *grînare*, *grînaruri*, pl. (Papahagi, Mat. 727) „blé, céréales“ || < GRANARIUM, GRANARIA || rtr. *graner*; it. *granaio*; fr. *grenier*; prov. *granier*; cat. *graner*; sp. *granero*.

767. **Gârnaț** (megl.), adj. „de froment“; ar. *gîrnaț* < *GRANACEUS, A, -UM || ar. *grînață* (Dalametra) „galette de froment“ || dr. Hațeg *grînațe* (Rev. cr.-lit. III,

156), *grîneață* (Cihac; Tiktin) „blé, céréales“ (prin schimbare de sufix. ca *fineață* alături de *finaț*).

768. **GROS**, adj. „gros, épais“: la fem. și „enceinte“ || ir. megl. ar. *gros*.

Lat. GROSSUS, -A, -UM.

Rtr. *gross*; it. *grosso*; sard log. *russu*; fr. prov. cat. *gros*; sp. *grueso*; port. *grosso*.

Der.: Mehedinți, trans. Bihor *gros* (Conv. lit. XX, 1011; Frincu-Candrea, Munții apus. 51; Graiul n. II, 115) „gros arbre, gros tronc d'arbre“ (comp. it. *grosso*), de aci înțelesul de „cachot“, pentru că criminalilor li se strîngeau picioarele în butuci || dim. *grosuț*; *grosișor*; *grosrior*, ca sb. *groșrior* (WgJb. IV, 327; Șez. I, 56; II, 229) „crème“ (vsp. *grosezuelo*); trans. *grosiori* (Lex. Bud.; Gutinul, n-rul 38) „écrémer“ || *grosime* „grosseur, épaisseur; † gros d'une armée“ (Tiktin) || *grosar* (Tocilescu, Mat. 1256) „géolier“.

Impr.: rut. ррос „Herde der trächtigen Mutterschafe“.

769. **Îngroșa**, vb. „épaissir“ || ar. *ngrușare* „épaissir“, (Dalametra) „devenir fier, arrogant“ || < *INGROSSIARE || vfr. *engroissier*; prov. *engroisar*; cat. *engruixar* || *îngroșetură* (vfr. *engrois-sure*) *îngroșeală* (Lex. Bud.) „épaississement“.

770. **GRUIE**, sb. f. „grue“; *grui*, m. Lat. GRUS, -UEM.

It. *gru(e)*; sard *gru*; fr. *grue*; prov. cat. *grua*; sp. *gru(a)*; port. *grou* (cu schimbare de declinațiune în parte din aceste forme).

Der.: dim. *gruișor* (Marian, Ornit. II, 346).

771. **GRUMUR** (ar.), sb. „tertre, tas, meule“.

Lat. GRUMULUS, -UM [Papahagi, Not. etim. 24].

It. *grumolo*.

Comp. fr. *grumeau*; prov. *grumel* < *GRUMELLUS, -UM.

Impr.: alb. *grumuț*, care nu poate deriva din lat. pentru că ar fi trebuit să avem *ũ* corespunzător lui *ũ* din prima silabă a formei lat.

772. **GURĂ**, sb. f. „bouche, gueule“;

tr
ou, ouverture" || ir. *gure*; megl. și ar. *gură* „bouche, gueule, etc.; croisement (dans le tissage) des fils de la chaîne pour les appliquer sur les chevilles de l'ourdissoir, envergeure“ (WgJb. XII, 98).

Lat. GULA, -AM „oesophage, gosier, gorge“; pentru înțelesul din urmă megl. și ar. cf. *Rost*.

Vegl. *gaula*; rtr. *gula*; it. *gola*; sard log. *bula*; fr. *gueule*; prov. cat. sp. *gola*; înțelesul de „bouche“ e propriu și alb. și citorva dialecte fr. și nprov. (Gillieron și Edmont, Atlas, 151; Zauner, Rom. Forsch. XIV, 380-381).

Der.: dim. *guriță*, ar. ~, ir. *gurițe*, *gurișoară*; Maram. *guruță*, *gurucă*, *gurioară* și *guricioară* (Țiplea, Poesii pop. 110); *guricică* (WgJb. VII, 63) || *guraliv* (*guraliu*; format sub influența bulg. говорливъ), *gureș*, trans. *guratec* (Lex. Bud.; Bibl. Tribunei 19, 5) „loquace, bavard“ || *gurar* (Jipescu, Opinc. 106) „maladie de la bouche“, *gurare* (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 37) „maladie des porcs“ || † *guran*, (An. Car.) „os magnum habens“; Mehedinți, Gorj *gurăni* (WgJb. VII, 84) „parler beaucoup, bavarder“ || Gorj, Vâlcea, Teleorman *guri* „croiser (dans le tissage) les fils de la chaîne, pour les appliquer sur les chevilles de l'ourdissoir“ (Tocilescu, Mat. 668).

773. GURN'IRI (ar.), vb. „grogner“ (Dalametra) < GRUNNIRE || it. *grugnire*; vfr. *gro(g)nir*; prov. *gronhir*; cat. *grunyir*; sp. *gruñir*; port. *grunhir*.

774. Grun'are (ar.), vb. „grogner“. < *GRUNNIARE || rtr. *grugner*; vit. *grugnare*; fr. *grogner*; nprov. *grougnă*.

775. GUST, sb. n. „goût“ || ir. *gust*; ar. *gustu*.

Lat. GUSTUS, -UM.

Sard log. *bustu*; fr. *goût*; prov. *gost*; port. *gosto*.

Der.: *gustos* „qui a un goût agréable, savoureux“ (nprov. *goustous*; cat. *gustos*; port. *gostoso*).

Impr.: rut. рыет „Geschmack“; ry-ctobHHH „geschmackvoll“.

776. Gusta, vb. „goûter“ || ir. *gustă*; megl. *gustari*; ar. *gustare* || GUSTARE || sard log. *bustare*; fr. *goûter*; prov. cat. sp. port. *gostar* || *gustare* „déjeuner, repas léger, collation; † goût, saveur“ (Țiktin); dim. *gustărică* (Ispirescu, Leg. 220) „petit déjeuner, collation“; † *gustăreț* (Cuv. d. bătr. I, 374) „gourmand, goulu“; *gustări* „goûter par friandise“; Mehedinți *gustăra* „collationner, faire collation“ || ar. *ngustare* „goûter, faire collation“.